

В якості одного з інструментів утримання в компанії співробітника, в розвиток потенціалу якого компанія вкладає кошти, а також запобігання переходу його в іншу компанію, в трудову угоду можна включити пункт про те, що у випадку дострокового розірвання контракту співробітник зобов'язується виплатити визначену суму грошей, наприклад, якусь частку річної заробітної плати. Дане застереження, з одного боку, буде для компанії гарантією збереження високого рівня людського капіталу, з іншого боку, у випадку її реалізації, стане компенсацією за втрату частини своїх високорозвинених людських ресурсів. При цьому виплату обговореної суми може здійснювати як сам співробітник, так і компанія, у яку він переходить працювати. Також ефективним інструментом збереження високого рівня кадрового потенціалу є заборона на переманювання співробітником, що насамперед знаходиться в компанії на керівній посаді, інших працівників або своїх колишніх підлеглих. Це дозволить українським компаніям створити й удержати досягнутий рівень міжнародної конкурентоздатності і забезпечити довгострокову присутність на ринку. У зв'язку з цим дана проблема зажадає подальшого дослідження й вирішення.

Література

1. Грیشнова О. Конкурентоспроможність персоналу підприємства: критерії визначення та показники вимірювання / О. Грیشнова, О. Шпарко // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 3. – С. 3-9.
2. Тренев В.Н. Управление человеческими ресурсами при реализации проектов. Методика и опыт / В.Н. Тренев, М.И. Магура, С.В. Леонтьев. – М. НИИ труда, 2002. – 108 с.
3. Corbae, Gerald; Jensen Jakob B.; Schneider, Dirk. Marketing 2.0: Strategies for Close Customer Relationships – Springer – Verlag Berlin Heidelberg New York, 2003

Надійшла 18.03.2010

УДК [338.45:620.9](083.97)(477.8)

Я. І. ОЛІЙНИК

Відкрите акціонерне товариство „Західенерго”, м. Львів

РОЗРОБКА ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Обґрунтовано необхідність розробки довгострокових регіональних програм у сфері електроенергетики. Складена Державна програма розвитку електроенергетики Західного регіону України, яка містить конкретизовані показники, визначені в Енергетичній стратегії України на період до 2030 року та враховує особливості стану електроенергетики регіону.

The necessity of working out of long-term regional programs in power complex is substantiated. The Government program of power development of the Western region of Ukraine, which contains the specified indexes, defined in the Energy Strategy and takes into account the features of the power state in the region, is made.

Ключові слова: електроенергетика, регіональна програма, Західна електроенергетична система, маневрові потужності.

Вступ. Ситуація в електроенергетиці Західного регіону України (а саме – на регіональному ринку електроенергії, який охоплює Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську та Рівненську області, що знаходяться у складі Західної електроенергетичної системи) є досить складною. З одного боку – в регіоні повністю задовольняється потреба в електроенергії за рахунок виробництва електростанціями, що розміщені на його території. З іншого – є електродефіцитні області – Волинська, Закарпатська та Львівська. Попит на електроенергію у цих регіонах покривається завдяки перетокам з Івано-Франківської і Рівненської областей та з сусідніх електроенергетичних систем (ЕЕС). Слід також відзначити неефективність структури генеруючих потужностей в регіоні, оскільки найбільша частка припадає на електростанції, які працюють в базисній частині графіка навантаження і для вирівнювання навантаження в мережі, коли різко змінюється споживання електроенергії використовуються потужні вугільні енергоблоки ТЕС, що негативно впливає на їх роботу, спричиняючи прискорений знос, збільшення витрат палива та погіршення економічних показників роботи. До того ж, виробництво електроенергії на ТЕС є неефективним (коефіцієнт корисної дії вугільних блоків становить лише 25-40%). В Об'єднаній електроенергетичній системі (ОЕС) України необхідна наявність не менше 15% маневрових потужностей (це здебільшого ГЕС) [15], частка їх встановленої потужності в Україні станом на 01.01.2009р. складала 9,68%, а в Західному регіоні – лише 0,51%. Високовольтні і низьковольтні лінії електропередачі регіону мають дуже високий ступінь зносу. Разом з тим, споживання електричної енергії є нераціональним (свідчення цього – високе значення електроємності ВВП), що зумовлене наявністю застарілого електрообладнання та неефективних технологій виробництва продукції на промислових підприємствах. Регіональна схема постачання електроенергії кінцевим споживачам є неефективною, вона формувалась, виходячи з розташування продуктивних сил та виробничих потужностей, яке історично склалося в минулі роки, внаслідок цього частина електромереж незавантажена, деякі розкрадаються. Неефективний механізм формування тарифів на електроенергію

(тарифи формуються не за граничними кінцевими затратами на паливо та електроенергію, а за поточними) не стимулює компанії до зменшення своїх витрат.

Основний розділ. Напрями вирішення проблем електроенергетики містяться у багатьох нормативно-законодавчих актах. Так, у 2006р. розпорядженням КМУ була схвалена Енергетична стратегія України на період до 2030 року (далі – Енергетична стратегія) [15]. Діють Комплексна державна програма енергозбереження України [11], Галузева програма енергоефективності та енергозбереження на період до 2017 року [10], програми підтримки розвитку відновлюваної енергетики (Програма державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії та малої гідро- і теплоенергетики [12] та Комплексна програма будівництва вітрових електростанцій [13]), Програма забезпечення розвитку ядерної енергетики [16] тощо. Але відсутні довгострокові програми розвитку електроенергетики регіонів, які б містили конкретизовані показники, визначені в Енергетичній стратегії та враховували особливості стану електроенергетики кожного регіону України. В окремих регіонах діють лише програми енергозбереження (так, у Львівській області діє Програма енергозбереження для населення Львівщини на 2009 – 2012 роки, затверджена рішенням Львівської обласної ради № 1096 від 08.12.2009 р. [14]). Дані регіональні програми мають бути розроблені на основі Закону України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" [3], яким встановлено загальний порядок розроблення, затвердження та виконання цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць та з урахуванням таких Законів у сфері електроенергетики: "Про електроенергетику" [1], "Про альтернативні джерела енергії" [6], "Про альтернативні види палива" [2], "Про енергозбереження" [8], "Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу" [5], "Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу" [4]. Такі регіональні програми повинні також конкретизувати заходи, визначені в уже діючих державних програмах у сфері електроенергетики.

Таким чином, у Західному регіоні України з метою конкретизації показників, що містяться в Енергетичній стратегії та врахування особливостей стану електроенергетики регіону, необхідною є розробка довгострокової регіональної програми розвитку електроенергетики, яка би визначила пріоритетні напрями роботи регіональної влади, підприємств, установ та організацій – з метою забезпечення сталого розвитку електропостачання економіки та населення регіону. Регіони повинні мати окремі самостійні програми розвитку електроенергетики, оскільки значні відмінності стану електроенергетики у кожному регіоні вимагають окремого підходу до вирішення проблем ефективного розвитку даної галузі.

Державна програма розвитку електроенергетики Західного регіону (далі – Програма) є спеціалізованою Програмою, орієнтованою на вирішення проблем у сфері електроенергетики. Це документ, в якому визначено цілі та пріоритети розвитку електроенергетики регіону, засоби та шляхи їх досягнення і є головним інструментом реалізації регіональної енергетичної політики.

Слід зазначити, що значна кількість проблем електроенергетичних підприємств може бути вирішена лише на загальнодержавному рівні шляхом прийняття відповідних законів і постанов уряду. Це стосується права генеруючих компаній обирати постачальника енергоресурсів, отримання доходів від експорту електроенергії, зміни механізму формування тарифів на електроенергію, ліквідації перехресного субсидування певних категорій споживачів та регіонів через оптову ціну на електричну енергію, створення конкурентного середовища в електроенергетиці та привабливого інвестиційного клімату. Тому, за допомогою даної Програми можливо лише частково покращити становище в електроенергетиці Західного регіону.

Пріоритетами розвитку електроенергетики Західного регіону є: забезпечення сталого розвитку електропостачання економіки і населення регіону; досягнення максимально можливої забезпеченості маневровими потужностями; зменшення критичного зносу фондів в електроенергетиці; підвищення надійності і якісного рівня електропостачання регіону; підвищення рівня екологічної безпеки електроенергетики.

Цілями розвитку електроенергетики Західного регіону є: здійснення реконструкції і заміна зношеного обладнання на об'єктах електропостачання; зниження електроємності промислового виробництва; збільшення експортних поставок електроенергії; розвиток децентралізованої енергетики; інтеграція Західної ЕЕС у європейську; підвищення вкладу відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в електропостачанні регіону; скорочення викидів в атмосферу і водойми шкідливих речовин від підприємств електроенергетичного комплексу; широке використання нових технологій (зокрема, когенераційних систем, циркулюючого киплячого шару) у виробництві електроенергії.

Для досягнення стратегічних цілей у довгостроковій політиці розвитку електроенергетики Західного регіону передбачимо три етапи, які поділимо на ближню (2010-2015 рр.), середньострокову (2016-2020 рр.) та дальню перспективу (2021-2030 рр.).

Перший етап охоплює 2010-2015 роки. Тут передбачається зростання установленої потужності ТЕС та ТЕЦ на 383 МВт; ГЕС (з урахуванням малих ГЕС) – на 3,5 МВт. Дане зростання відбудеться за рахунок технічного переоснащення та реконструкції енергоблоків на Бурштинській та Добровірській ТЕС;

спорудження маневреного енергоблоку на Добротвірській ТЕС – 2 потужністю 225 МВт. На Калуській ТЕЦ очікується виведення з експлуатації двох турбогенераторів по 50 МВт і ввід турбіни потужністю 125 МВт. Також передбачається широке запровадження когенераційних технологій в котельнях, ТЕЦ; спорудження когенераційних установок на Бориславському та Долинському газопереробних заводах, на газоперекачувальних агрегатах, на супутньому газі нафтових родовищ та газі малопотужних свердловин родовищ природного газу, шахтному метані загальною установленою потужністю 197,0 МВт. Протягом цього етапу доцільним є і відновлення малих ГЕС у Львівській області на річках Стрий та Опір загальною потужністю 2,0 МВт, також планується спорудження малої ГЕС біля Добротвірської ТЕС потужністю 1,5 МВт. Місцевими органами влади здійснюватиметься розробка і впровадження механізмів економічного стимулювання енергозбереження та підвищення енергоефективності на регіональному рівні.

Другий етап (2016 – 2020 роки). На Калуській ТЕЦ планується введення нової турбіни потужністю 125 МВт. Також буде продовжуватися реконструкція ТЕЦ, котельні із запровадженням технології когенерації; когенераційні установки споруджуватимуться і на котлах промислових підприємств. Відбуватиметься будівництво малих електростанцій (блок-станцій) на ВДЕ: у Закарпатській області – на енергії вітру, геотермальній енергії, біомасі, некондиційних газових родовищах; в Івано-Франківській та Львівській областях – переважно на енергії вітру та некондиційних газових родовищах, також можливе використання біомаси; у Волинській та Рівненській областях – на біомасі та енергії вітру. Загалом, буде споруджено блок-станцій загальною установленою потужністю 404,5 МВт. Окрім того, очікується відновлення малих ГЕС та спорудження нових у Закарпатській, Львівській та Івано-Франківській областях загальною установленою потужністю 100 МВт.

Третій етап (2021 – 2030 роки). Установлена потужність ТЕС збільшиться на 885 МВт, в тому числі на Бурштинській ТЕС – на 710 МВт (у зв'язку із проведенням реконструкції блоку №3, що призведе до збільшення його потужності на 40 МВт, спорудженням двох блоків потужністю 460 МВт та 600 МВт і переведенням в консервацію двох блоків потужністю по 195 МВт кожний); на Добротвірській ТЕС – потужність зменшиться на 200 МВт (у зв'язку із виводом в консервацію двох турбін по 100 МВт); на Добротвірській ТЕС-2 – потужність збільшиться на 225 МВт (у зв'язку із спорудженням нового високоманевреного енергоблоку). Також поблизу Центральної збагачувальної фабрики (ЦЗФ) „Червоноградська” очікується будівництво ТЕС, потужність якої становитиме 150 МВт. Буде завершено спорудження блок-станцій, на цьому етапі їх установлена потужність зросте на 250 МВт. Також здійснюватиметься будівництво малих ГЕС загальною установленою потужністю 133,96 МВт у Закарпатській (басейн річки Тиса), Івано-Франківській (зокрема, на річці Прут та її притоках) та Львівській (басейн річки Стрий) областях.

Фінансування реалізації даної Програми передбачає багатоджерельне залучення коштів. При цьому основним напрямом фінансування розроблених заходів є власні кошти суб'єктів господарської діяльності.

У розрахунках обсягів фінансування використовувались такі розміри капітальних вкладень [1, 9]: для атомних електростанцій: спорудження нових блоків – 17600 тис.грн./МВт установленої потужності, продовження експлуатації існуючих блоків – 5576 тис. грн./МВт; для теплових електростанцій – 8200 тис.грн./МВт; для когенераційних установок на природному газі, газі некондиційних родовищ природного газу та супутньому газі нафтових родовищ – 4800 тис.грн./МВт; для вітрових електростанцій – 9400 тис.грн./МВт; для геотермальних електростанцій – 8200 тис.грн./МВт; для електростанцій на біомасі та звалищному газі – 8200 тис.грн./МВт; для малих ГЕС – 18860 тис.грн./МВт.

Орієнтовна величина капітальних вкладень наведена в таблиці 1:

Таблиця 1

Фінансування заходів Програми

Назва етапу	Тривалість, роки	Орієнтовна величина фінансування, млн. грн.
Перший етап	2010-2015	15 995,45
Другий етап	2016-2020	6 024,50
Третій етап	2021-2030	35 368,80
Всього за період дії Програми	2010-2030	57 388,75

Очікувані результати від реалізації Програми будуть наступними. Після завершення першого етапу очікується збільшення установленої потужності всіх видів електростанцій, крім АЕС, шляхом спорудження нових блоків та реконструкції наявних. В цей час будуть створені необхідні законодавчо-правові умови для приватизації генеруючих компаній, ТЕС та ТЕЦ і відбудеться процес акціонування та приватизації ТЕЦ під інвестиційні пропозиції з передачею частки акцій у розпорядження місцевих органів влади. Збільшення маневрових потужностей в регіоні призведе до стабілізації роботи всієї ОЕС України та створення умов для її об'єднання з європейською. Шляхом впровадження механізмів економічного стимулювання енергозбереження, дещо вирівняється споживання електричної енергії протягом доби і зменшиться потреба регіону в маневрових потужностях. Загалом, відбудеться зменшення дефіциту електроенергії Волинської,

Закарпатської та Львівської областей. Використання таких джерел енергії, як супутній газ нафтових родовищ, газ малопотужних свердловин та енергія води дозволить підвищити енергетичну незалежність Західного регіону. Слід зазначити, що до кінця цього етапу відбудеться переведення ОЕС України на паралельну роботу з ЕЕС Росії і Західної Європи з покращанням якісних показників її роботи, буде запроваджено ринок двосторонніх договорів і балансуєчий ринок електричної енергії, діятиме біржа для здійснення торгівлі електроенергією.

Протягом другого етапу зросте установлена потужність ТЕЦ, ГЕС та блок-станцій на ВДЕ. Завдяки спорудженню когенераційних установок на котлах промислових підприємств, потреби підприємств в значній мірі, а в деяких випадках і повністю, будуть забезпечені власною електроенергією. Внаслідок використання звалищного газу для виробництва електричної енергії буде досягнуто зменшення викидів парникових газів в атмосферу як за рахунок скорочення викидів метану на звалищах, так і в результаті зменшення витрат палива ТЕС. Використання ВДЕ малими електростанціями дасть змогу збільшити маневрові потужності, зменшити споживання органічного палива і підвищити рівень екологічної безпеки.

Після завершення третього етапу реалізації даної Програми загальна установлена потужність АЕС, ТЕС, ГЕС та блок-станцій збільшиться ще на 1 433,96 МВт. Протягом цього етапу буде завершено оновлення потужностей на ТЕС регіону. Внаслідок реалізації заходів з модернізації ТЕС і ТЕЦ, припинення експлуатації неефективних блоків відбудеться збільшення оновленої сумарної потужності, зменшення фактичних питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів на вироблення електричної і теплової енергії, зниження шкідливих викидів у навколишнє природне середовище і, відповідно, покращення стану довкілля. Спорудження електростанції поблизу ЦЗФ „Червоноградська” дасть змогу утилізувати відходи вуглевидобутку, спалювати низькосортні види палива, оптимально споживати запаси вугілля, покращити стан навколишнього середовища. Протягом цього етапу функціонування регіонального ринку електроенергії буде здійснюватись за рахунок дії ринкових механізмів при мінімальному необхідному втручанні держави в регулювання діяльності взаємовідносин між споживачами та постачальниками електроенергії.

Оцінка ступеня виконання заходів з реалізації Програми повинна здійснюватися щорічно у формі Звіту про виконання регіональної Програми розвитку електроенергетики в конкретному регіоні за відповідний рік, який готується фахівцями з економіки відповідної облдержадміністрації протягом місяця з дня завершення відповідного звітнього року.

Програма вступає в дію з 01.01.2010 р. і розрахована на термін до 2030 р. Зміни та доповнення до Програми можна вносити не частіше 1 разу на рік за рішенням відповідної облдержадміністрації.

Висновки. Виконання Державної програми розвитку електроенергетики Західного регіону України сприятиме підвищенню енергетичної незалежності регіону, скороченню обсягів постачань палива з Донбасу, вирішенню проблеми утилізації відходів вуглевидобутку, створенню оптимального обсягу маневрових генеруючих потужностей, а також більш раціональному електроспоживанню, що дасть змогу зменшити потребу у спорудженні маневрових потужностей в ЕЕС і забезпечить вирівнювання графіка навантаження. Ця Програма є базою для розробки локальних (обласних) програм чи заходів на конкретних об'єктах, будівлях.

Література

1. Гелетуха Г. Г., Железна Т. А., Голубовська-Онісімова Г.М., Конеченков А.Є. Огляд відновлюваних джерел енергії в сільському та лісовому господарстві України. – Київ, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2006 – 58 с. // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://www.biomass.kiev.ua/Assets/files/AgPP6_U.pdf;
2. Закон України № 1391-XIV від 14.01.2000р. Про альтернативні види палива // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=478980;
3. Закон України № 1602-III від 23.03.2000 р. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України // Відомості Верховної Ради України – 2000. – № 25. – С.195;
4. Закон України № 2509-IV від 05.04.2005 р. Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу // Відомості Верховної Ради України – 2005. – № 20. – С. 278;
5. Закон України № 2711-IV від 23.06.2005 р. Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1088.870.9&nobreak=1>;
6. Закон України № 555-IV від 20.02.2003 р. Про альтернативні джерела енергії // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=47978;
7. Закон України № 575/97-ВР від 16.10.1997 р. Про електроенергетику // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1086.559.31&nobreak=1>;
8. Закон України № 74/94-ВР від 01.07.1994 р. Про енергозбереження // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1086.76.8&nobreak=1>;
9. Лист НАЕК „Енергоатом” №14437/03 від 16.11.2009р. Про надання інформації // [Електрон.

ресурс]. – Спосіб доступу: <http://www.nesu.org.ua/wp-content/uploads/0911-reply-ekspl-eas.pdf>;

10. Наказ Міністерства промислової політики України № 152 від 25.02.2009р. Щодо Галузевої програми енергоефективності та енергозбереження на період до 2017 року // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=199823;

11. Постанова Кабінету Міністрів України № 148 від 05.02.1997р. Про Комплексну державну програму енергозбереження України // Офіційний Вісник України – 1997. – №6. – С.2;

12. Постанова Кабінету Міністрів України № 1505 від 31.12.1997 р. Про програму державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії та малої гідро - і теплоенергетики // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=%31%35%30%35%2D%39%37%2D%EF>;

13. Постанова Кабінету Міністрів України №137 від 03.02.1997 р. Про Комплексну програму будівництва вітрових електростанцій // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=366515;

14. Рішення Львівської обласної ради № 1096 від 08.12.2009 р. Про затвердження Програми енергозбереження для населення Львівщини на 2009 – 2012 роки // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://www.loda.gov.ua/content/files/12.01.doc>;

15. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 145-р від 15.03.2006р. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=407517;

16. Розпорядження Кабінету Міністрів України №503-р від 29.08.2002 р. Про схвалення Програми забезпечення розвитку ядерної енергетики // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=%35%30%33%2D%32%30%30%32%2D%F0>.

Надійшла 19.03.2010

УДК 336.5.02:656.71

Г. В. ЖАВОРОНKOBA, Т. М. САЛІЙ
Національний авіаційний університет, м. Київ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАКОМПАНІЙ

У статті визначено особливості витрат як об'єкта управління, окреслюються основні функції і задачі управління витратами. Розглядається вплив системи управління витратами на діяльність авіакомпанії.

In the article the features of charges are certain as a management object, basic functions and tasks of management charges are outlined. Influence of control the system by charges is examine on activity of airline.

Ключові слова: витрати, управління витратами, діяльність авіакомпанії.

Постановка проблеми. Будь-яке підприємство, починаючи процес виробництва або ухвалюючи рішення про його розширення, має бути впевнене, що витрати окупляться і принесуть прибуток. Порівняння витрат і результатів дозволяє оцінити ефективність роботи підприємства. Без такого порівняння можуть бути допущені непоправні помилки при виборі економічної політики підприємства, при прийнятті важливих управлінських рішень, виборі видів підприємницької діяльності, визначенні оптимальних об'ємів і структури випуску продукції (робіт, послуг), а також цін на продукцію (роботи, послуги).

Однією з найважливіших проблем функціонування авіакомпаній України в ринкових умовах є налагодження систематичного контролю за витратами як основного засобу досягнення належної ефективної діяльності. Вирішенню цієї проблеми має сприяти система управління витратами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні питання управління витратами розглядаються в роботах як вітчизняних так і зарубіжних авторів, зокрема, С. Ф. Голови, А. С. Ільченко, О. І. Горобець, А. С. Курамшіної, О. І. Тимкова.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Інтерес до цієї проблеми пояснюється тим, що управління витратами протягом довгого часу було безпосереднім об'єктом централізованого державного регулювання, в результаті чого проблема управління витратами відносилася до тих економічних проблем, які були розроблені теоретично, але не повною мірою затребувані практикою.

Мета статті полягає у функцій та завдань системи управління витратами та визначенні її ролі у підвищенні ефективності діяльності авіакомпанії.

Віклад основного матеріалу дослідження. Організація системи управління витратами є внутрішньою справою самої авіакомпанії і не є обов'язковою. Система управління витратами слугує лише інтересам ефективного управління, тому рішення про доцільність її введення керівник авіакомпанії ухвалює, виходячи з того, як він оцінює витрати і вигоди від її функціонування. Ця система є ефективною, якщо вона дає змогу полегшити досягнення цілей авіакомпанії з якнайменшими витратами. Метою використання системи управління витратами є інформаційне забезпечення керівництва для прийняття рішень з управління певного суб'єкта та перевірки ефективності виконання прийнятих рішень [1].